

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ВНЗ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ “ЕЛЕМЕНТИ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА”

Анотація. У статті розглядаються педагогічні умови ефективного розвитку творчих здібностей студентів вузів у процесі навчально-пізнавальної діяльності.

Аннотация. В статье рассматриваются педагогические условия эффективного развития творческих способностей студентов вузов в процессе учебно-познавательной деятельности.

Annotation. In this article by Seregina Irina "Development of creative abilities of students during the studying of the course "The elements of decorative-applied arts" pedagogical conditions of effective development of creative abilities of students in the process of educational-cognitive activity are considered.

Постановка проблеми. Сучасна вища педагогічна школа України прагне забезпечення підготовки фахівця, здатного до постійного саморозвитку та творчої самореалізації як основи збагачення культурного та інтелектуального потенціалу нації. Саме тому одним із стратегічних завдань сучасної освіти є виховання особистості студента, спроможної активно перетворювати оточуюче середовище, самостійно приймати нестандартні рішення та максимально реалізовувати власні творчі можливості.

Аналіз сучасних досліджень та публікацій. Проблема розвитку творчих здібностей особистості досліджувалась багатьма науковцями, як вітчизняними (П.Автономов, Б.Ананьєв, І.Бех, Л.Богоявленська, Л.Виготський, О.Ковальов, В.Крутецький, О.Лук, О.Матюшкін, В.Моляко, В.М'ясищев, С.Рубінштейн, О.Савченко, В.Сухомлинський), так і зарубіжними (Ф.Баррон, А.Біне, Дж.Гілфорд, С.Гольдентріхт, А.Маслоу, Д.Томсон). Слід зазначити, що науковим результатом їх багаторічних досліджень стали наступні висновки: творчий потенціал має практично кожна людина, але творче мислення починає працювати тільки тоді, коли саме життя та практична діяльність стикають її з якимись труднощами, які можуть бути представлені у вигляді завдань різної складності.

Практика роботи у ВНЗ дозволяє стверджувати, що навчально-виховний процес ще недостатньо спрямований на реалізацію різних шляхів розвитку творчих здібностей кожного студента. Саме тому актуальним завданням вищої школи сьогодні є пошук нових шляхів і засобів, які можуть забезпечити розвиток внутрішніх можливостей та творчих здібностей кожного студента ВНЗ.

Метою статті є уточнення поняття "творчі здібності" та висвітлення основних педагогічних умов їх успішного розвитку у студентів ВНЗ при вивченні курсу "Елементи декоративно-прикладного мистецтва".

Результати дослідження. Науковець П.Автомонов у навчальному посібнику "Технологія педагогічного успіху" справедливо зазначає, що "Творчість – активна взаємодія суб'єкта з об'єктом, у результаті якої суб'єкт створює нове, соціально значуще, цілеспрямовано змінює навколишній світ відповідно до вимог об'єктивних закономірностей, а також перетворює самого себе" [1, с.31]. Крім того, можна виділити деякі ознаки творчості: володіння прийомами наукового аналізу і синтезу; уміння впроваджувати науку в практику; уміння використати досвід інших відповідно до умов власної діяльності; прогнозування оптимальних результатів діяльності засобами рухів у "невідоме" тощо [5, с.119-120].

В енциклопедичному словнику здібності трактуються як "...індивідуальні особливості особистості, що є суб'єктивними умовами успішного виконання певної діяльності" [4, с.1255]. Заслужують на увагу виокремлення Дж.Гілфордом низки гіпотетичних інтелектуальних здібностей, що характеризують творчість: швидкість думки (здатність перемикатися з однієї ідеї на іншу), оригінальність (здатність створювати ідеї, що відрізняються від загальноприйнятих поглядів), допитливість (чутливість до проблем у навколишньому світі), фантастичність (повна відірваність відповіді від реальності при наявності логічного зв'язку між стимулом та реакцією) тощо.

Ми цілком поділяємо наукові погляди В.Андрєєва, який у дослідженні "Діалектика виховання і самовиховання творчої особистості" визначає творчі здібності як "синтез властивостей і особливостей особистості, що характеризують ступінь їхньої відповідності вимогам визначеного виду навчально-творчої діяльності й обумовлюють рівень її результативності" [2, с.67]. Спираючись на внутрішню специфіку творчого мислення й діяльності особистості, В.Андрєєв виокремлює структурні блоки творчих здібностей: мотиваційно-творча активність і спрямованість особистості; інтелектуально-логічні здібності, інтелектуально-евристичні, інтуїтивні здібності, світоглядні якості особистості; комунікативно-творчі здібності; здібності до самокерування у навчально-творчій діяльності тощо.

Таким чином, під творчими здібностями студентів ми розуміємо систему індивідуально-психологічних якостей особистості, які є суб'єктивними умовами успішного виконання творчої діяльності. Разом з тим, творчі здібності є особливим і складним видом як загальних (стиль діяльності), так і спеціальних (здібності до конкретної творчої діяльності: технічної, наукової, художньої тощо) взаємопов'язаних здібностей.

Не викликає сумніву факт, що вивчення дисципліни "Елементи декоративно-прикладного мистецтва" має величезні можливості для розвитку саме творчих здібностей студентів, оскільки народна творчість поєднує різні види художньої діяльності народу – поетичну творчість, театральне, музичне, танцювальне, декоративне, образотворче мистецтво, народне будівництво тощо. У процесі трудової діяльності людей розвивались естетичні почуття людини, її вухо, очі вчилися бачити та відчувати красу

форм, кольорів, звуків і т. ін. Для того, щоб народилось мистецтво, людина повинна була навчитись не тільки вправно працювати інструментами та з їхньою допомогою відображувати бачене на камені, в глині, відтворювати звуки, але вона повинна була навчитись художньо-образно сприймати дійсність. Але й образне мислення – це ще не мистецтво. Воно стає мистецтвом лише тоді, коли матеріалізується в певних доступних людині засобах – в слові, камені та ін. Художня творчість була водночас пізнанням світу, образним мисленням і практичною дією» [3, с.9-10].

Ми вважаємо, що розвиток творчих здібностей студентів буде успішним, якщо при його організації забезпечити сукупність певних умов, які свідомо утворюються у навчально-виховному процесі та повинні забезпечити його результативність. Одні вчені розглядають ці умови як фактори, що впливають на розвиток особистості, а інші як обставини процесу навчання. Обидві точки зору мають своє наукове обґрунтування, саме тому ми під педагогічними умовами розуміємо обставини процесу навчання, від яких залежить відношення педагога з учнем, «суб'єкта і об'єкта», що зумовлюють взаємодію і розв'язання цілісних завдань, у нашому випадку – розвиток творчих здібностей студентів. Крім того, визначення умов ґрунтується на єдності трьох основних компонентів процесу розвитку творчих здібностей студентів: мотиваційного, мисленнєвого і практично-діяльнісного.

Отже, серед педагогічних умов ефективного розвитку творчих здібностей студентів у процесі вивчення курсу «Елементи декоративно-прикладного мистецтва», ми визначаємо наступні:

- наявність стійкої позитивної мотивації до активної, художньо-образної та творчої діяльності студентів;
- орієнтація навчально-пізнавального процесу на саморозвиток та самовираження студентів відповідно до їх можливостей і здібностей;
- поєднання традиційних і нетрадиційних форм та методів навчання, що стимулюють розвиток художньо-образного мислення, творчої уяви, пам'яті студентів та підтримують їх прагнення до самостійного творчого мислення, прояву ініціативи, імпровізування тощо;
- оптимальний вибір завдань, що відповідають інтересам, потребам і здібностям студентів та привчають їх порівнювати, зіставляти, узагальнювати, робити самостійні висновки, розробляти творчий проєкт та план його реалізації, застосовувати досвід інших та створювати власні оригінальні вироби тощо.

Висновки. Таким чином, можна стверджувати, що сукупність вивчених педагогічних умов сприяє ефективному розвитку творчих здібностей студентів та подоланню труднощів, що мають місце в процесі їх художньо-естетичної підготовки.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у дослідженні можливостей професійного самовизначення та закріпленні творчих умінь і навичок студентів як важливої характеристики їх навчально-пізнавальної

діяльності. Тому що сьогодні існує потреба суспільства в особистості, яка б характеризувалася високим рівнем сформованості готовності до творчої діяльності, творчої самоорганізації в навчальній діяльності, установки на нестандартні вирішення творчих завдань тощо.

Список використаних джерел

1. Антомонов П. П. Технологія педагогічного успіху: [навч. посібник] / П. П. Антомонов. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2002. – 180 с.
2. Андреев В. И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности. Основы педагогики творчества / В. И. Андреев. – Казань: Изд-во Казанского ун-та, 1988. – 240 с.
3. Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво: [навч. посібник] / Євген Антонович Антонович. – Львів: Світ, 1992. – 272 с.
4. Советский энциклопедический словарь / [гл. ред. А. М. Прохоров]. – [3-е изд.]. – М.: Сов. энциклопедия, 1984. – 1600 с.
5. Технологія і методика особистісно-орієнтованого навчання: [методичний посібник] / [укладачі: Л. Кондрашова, Т. Прокоп'єва, С. Вайнер]. – Кривий Ріг, 2006. – 352 с.

Синенький Д. В.
Південноукраїнський державний
педагогічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ В МИСТЕЦТВІ

Анотація. У даній статті розглянуто основні якості художнього образу, означені проблеми із з'ясування визначення даного поняття.

Аннотация. В статье рассмотрены основные качества художественного образа, определены проблемы обусловленные определением этого термина.

Annotation. In the present article considered the main qualities of artistic image, determined the problems which are stipulated by definition of this term.

Постановка проблеми. Для розв'язання проблеми із з'ясування визначення поняття художнього образу вважаємо за необхідне розкрити частину понять, які так чи інакше пов'язані з художнім образом доповнюючи його. Зокрема зазначимо важливість загального і конкретного в образі, емоцій, суб'єктивності. А також актуальність символу, та види символів в художньому образі, визначення і виокремлення типового факту тощо. Аналізуючи дану проблему, виділяємо сприймання художнього образу як невід'ємну частину, що впливає на вдосконалення фахового рівня художника-вчителя, формування умінь та навичок, які в подальшому визначають професійну майстерність студента, ступінь засвоєння навчального матеріалу. Однією із передумов гармонійного розвитку особистості в культурно-естетичному просторі є адекватне сприймання творів художнього мистецтва на базі якого і формується художнє Я. Для формування художнього Я, перш за все, потрібна співтворчість яка є невід'ємним поєднанням двох процесів. З однієї сторони – співтворчість у формуванні певного художнього образу – формостворення, з іншої – співтворчість своєї власної